

EEVA KIVINIEMI

Pelto

KATI BERG
TUTKII

Eeva Kiviniemi

Pelto

SAGA Egmont

Pelto

Cover image: Midjourney

Copyright © 2024 Eeva Kiviniemi and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727224589

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Omistettu ylihärmäläiselle isälleni, joka rakasti ja kunnioitti eläimiä ja opetti sen myös minulle.

Hän muistaa isänsä kiviset pellot
ne huokuivat kuivuuttaan
Sinä kesänä kauan sitten
kun ei satanut ollenkaan

Hän muistaa isänsä kumaran hahmon
peltojen reunalla
itseksensä huokaavan hiljaa:
Täytyy vain odottaa

Heikki Salo: Miljoonasade

Valtatie 19, Etelä-Pohjanmaa

Tämä on virhe. Paha virhe.

Tie halkoo tasaista maisemaa loputtoman suorana ja leveänä. Sen kaarteetkin ovat niin loivia, että niitä tuskin huomaa. Välillä tien vierellä näkyy peltoja, toisinaan havupuita.

Aivan kuin kiitorata, Kati ajattelee. Lentokoneet voisivat huoletta laskeutua tälle tielle.

Myös muut autoilijat tuntuvat mieltyneen ajatukseen kiitoradasta. Ainakin he ottavat leveästä asfaltista ja autoistaan kaiken irti. Heitä ohitellaan jatkuvasti eikä vastaantulevista autoista piitata. Ohittajat koukkaavat aivan heidän eteensä juuri, kun Kati on varma, että kuolonkolaria ei voida enää mitenkään välttää.

Kati henkäisee ja vilkaisee Sandraa, joka ajaa autoa, rupattelee taukoamatta eikä tunnu kiinnittävän mitään huomiota kaahareihin.

Miten minä oikein olen joutunut tänne? Kati ihmettelee. Entä miten pääsisin täältä mahdollisimman nopeasti pois?

Hän vilkaisee takapenkille. Stella nukkuu siellä kaikessa rauhassa.

Kati saa taas kiinni Sandran puheesta.

”Täytyy tunnustaa, ettei mulla aina oo kaikki inkkarit kanootissa eikä kaikki muumit laaksossa, en oo aina ihan kärryillä enkä välttämättä terävin kynä penaalissakaan, kaikki murotkaan ei taida olla kupissa eikä hissikään aina mene vintille asti, en välttämättä souda molemmilla airoilla, piuhatkin taitaa olla aika pitkät, matot ei oo aina suorassa ja hapsutkin on oikomatta, mutta puhtaat jauhot mulla on pussissa... Näillä mennään ja hyvä niin. Kukaan ei oo täydellinen – minen lähellekään!”

Sandran ilikikurisesta hymystä Kati ymmärtää, että nyt hänen kuuluisi nauraa. Mutta kauhu on jo pyyhkinyt jutun alkupään hänen muististaan. Kati puristaa rystyset valkeina pelkääjän paikan kahvaa ja koko hänen kehonsa on jäykistynyt.

”Mitä tarkoittaa *minen*?” Kati kuiskaa käheästi.

”Se on täkäläistä murretta ja tarkoittaa minä en. Minen. Eikös olekin kätevää?” Sandra kysyy ja lähtee ohittamaan traktoria.

Vastaan tulee rekka, ja hetken he kaikki kolme ovat tiellä rinnakkain. Kati puristaa silmänsä kiinni.

”Kati, maa kutsuu. Kuulin tämän rimpsun eräältä paikalliselta harrastajakirjoittajalta. Ja se olikin sitten niin loistava, että päätin opetella sen ulkoa. Suosittelen sullekin. Pääset kuule tällä sitaatilla vielä pitkälle.”

Kati vetää huulensa väkinäiseen hymyyn. Sitten hänen suustaan pääsee huuto. Vastaantuleva auto sujahtaa ohituksen jälkeen omalle kaistalleen ja väistää heidät täpärästi.

”Eikö sinua pelota?”

”Ai tämä liikenne vai? Ekat kaksi vuotta pelotti. Sen jälkeen päätin yksinkertaisesti lakata pelkäämästä”, Sandra sanoo huolettomasti.

”Onko sinulle koskaan sattunut mitään... tuota... onnettomuutta?”

”Joskus on ollut lähellä, mutta täällä on leveät pientareet, joille voi väistää. Sitä on tullut tehtyä muutaman kerran.”

Sandra helähtää nauruun.

”Älä vaan kerro Millalle, millainen villin lännen meininki täällä on. On pakko ajaa itsekin samalla tavalla, että pärjää.”

Milla on Katin tytär ja toimii vanhempana rikoskonstaapelina Turun pääpoliisiasemalla.

”Kohta helpottaa. Seuraavaksi me ylitetään Lapuanjoki Tuomisiltaa pitkin. Katso vasemmalle, niin näet Simpsiönvuoren.”

Kati katsoo kuuliaisesti, mutta paniikki sumentaa hänen näkökenttäänsä, eikä hän havaitse muuta kuin loputtomasti peltoa ja sitä halkovan joen.

Kati ei voi käsittää Sandran rentoutta. Hänellä ei ole ajokorttia eikä hän tämän kokemuksen jälkeen sellaista ikinä haluaisikaan. Ei, vaikka hänen aviomiehensä Pertti onkin alkanut varovasti puhua sähköauton hankkimisesta.

Vielä Seinäjoen rautatieasemalla kaikki oli ollut hyvin. Sandra oli ollut vastassa Katia, joka oli matkustanut Stellan kanssa Turusta junalla lemmikkivaunussa.

Rescuekoira Stella ei ollut ikinä matkustanut junassa ja oli aluksi ollut jännittynyt. Jo ennen Loimaata läähätys oli onneksi laantunut ja koira oli rentoutunut. Stella oli alkanut katsella ohi vilistäviä maisemia junan ikkunasta. Lopulta hän oli alkanut

varovasti vilkuilla muita eläinmatkustajia ja tehnyt vähän tuttavuuttakin havannankoira Winstonin kanssa.

Kati Berg ja Sandra Talvitie olivat tutustuneet toisiinsa Millan poikaystävän, Miron valmistujaisjuhlissa, jotka oli pidetty elokuussa hänen kotipaikkakunnallaan Lapualla. Miro oli valmistunut lääkäriksi.

Naiset olivat tavanneet vegaaneille tarkoitetun noutopöydän äärellä. Sandralla oli valkoinen, lyhyt ja sähökkä tukka, iso hymy ja rako etuhampaiden välissä. Kati ja Sandra olivat alkaneet jutella ja olivat nopeasti huomanneet olevansa sielunsisaria. Heillä oli samanhenkiset juhlamekotkin yllään.

Sandra oli muuttanut Hämeenlinnasta Lapualle kaksikymmentä vuotta sitten. ”Rakkauden perässä”, hän oli kuitannut.

Sandra oli kertonut olevansa naimisissa Miron sedän, arkkitehti Jukka Hirvialhon kanssa. Heillä oli kaksi lasta, molemmat jo aikuisia. Sandra oli tehnyt töitä terveydenhoitajana, palanut pariin kertaan loppuun ja alkanut opiskella reilut kymmenen vuotta sitten kuvataiteita.

Kati oli paljastanut Sandralle, että hän valmistelee tietokirjaa kuningatar Kristiinasta. Kirja perustuu hänen väitöskirjaansa ja hän haluaa tehdä sitä tyylillä, jota englanniksi kutsutaan nimellä *creative non-fiction*.

Sandra oli saman tien ehdottanut hänelle parin kuukauden kirjoitusjaksoa residenssissä, jonka hän oli Jukan kanssa juuri saanut kunnostettua. Residenssi oli Ylihärmässä ja Kati saisi kunnian olla ensimmäinen testaaja.

”Ja mä tulen tietenkin sun kanssa. Ei sun siellä yksin tarvitse olla. Leinosen huvila on tilava, me mahdumme sinne mainiosti. Meillä on siellä kuule kissinpäivät!”

”Mitä se tarkoittaa?”

”No samaa kuin kissanpäivät. Leppoista, rentoa ja mukavaa elämää. Etkö ole kuullut sanontaa?”

Eihän Kati ollut, mutta mieleen oli kyllä tullut uuninpankolla loikoileva kissa.

Kun Kati oli ymmärtänyt, että huvila oli rakennettu kalliolle peltomaiseman keskellä olevan pienen metsän reunaan, hän oli alkanut epäröidä. Meri oli hänen elementtinsä, ei hän osaisi elää peltojen kupeessa. Hän kaipasi ulappaa.

”Mä sulle kuule ulapat näytän!” Sandra oli uhonnut ja jatkanut tehokasta *pitchaustaan*. Ennen kuin huomaisikaan, Kati oli luvannut tulla.

Leinosen huvila 2021

Kati rauhoittuu vasta, kun he kääntyvät kapealle hiekkatielle. Takapenkillä nukkunut Stella nousee istumaan ja katselee uteliaasti ulos auton ikkunasta.

”Kuoppamäentie”, Kati lukee ääneen tienviitasta. ”Tulee heti mieleen Jukka Kuoppamäki.”

Sandra kertoo, että huvila on rakennettu metsäkaistaleelle, jonka nimi on Kuoppamäki. Sillä ei hänen tietääkseen ole mitään tekemistä suomalaisten rakastaman muusikon kanssa.

”Et varmaan huomannut, mutta äsken ajoimme Rannanjärventietä. Olet nyt Ylihärmässä, häjyjen tantereilla, Kati.”

”Tarkoitatko niitä puukkojunkkareita? Rannanjärvi ja se sen kaveri?”

Sandra nyökkää.

”Niitä kavereita oli aika monta, mutta jengin pomoja olivat Rannanjärvi Ylihärmästä ja Isoo-Antti Alahärmästä. Näistä me

ehditään puhua myöhemmin, jos sua kiinnostaa. Katso, tuolta se Leinosen huvila jo pilkottaakin! Tuo punainen talo, näetkö?”

Kati siristää silmiään iltapäivän auringossa ja näkee, että kullankeltaista sänkeä puskevien peltojen takana vilahtaa jotain punaista.

”Jotkut puhuu myös kottaraisista pöntössä”, Kati sanoo kuin itsekseen.

”Mitä ihmettä sä oikein höpiset?”

”Niin, kun sinä äsken luettelit sitä litaniaa inkkareista kanootissa ja niin edelleen, tuli mieleen, että jotkut sanoo niinkin, että jollakulla ei ole kaikki kottaraiset pöntössä.”

Sandra tuijottaa Katia ja räjähtää sitten nauruun.

”Nyt sulla oli aika pitkät piuhat vai menikö ihan Porvoon kautta? Mä sanoin sillai noin kolkkyt kilsaa sitten, ja sä reagoit nyt. Ja ihmiset vielä väittää, että me hämäläiset ollaan hitaita.”

Sandra hihittää vedet silmissä ja hiljentää kävelyvauhtiin. Hän kääntyy peltotietä vasemmalle ja taas vasemmalle. Sitten tie loppuu ja hän pysäyttää auton pienelle, suojaiselle aukiolle. Sandra pyyhkii silmiään ja tyrskii vieläkin.

”Kuules kottarainen, meidän pitää kävellä tästä. Tietä on siirretty niin, että lähemmäksi ei pääse. Me lähestymme taloa nyt takapihan kautta. Mutta ei mennä sisään takaovesta vaan kierretään huvilan ympäri ja mennään paraatiovesta.”

Kati pysähtyy kuin seinään, kun hän hahmottaa talon muodon. Se seisoo kalliolla somana kuin sveitsiläinen alppimaja: katon silhuetti on jyrkkä, seinät on maalattu punamullalla ja ikkunoissa on vihreät, puiset luukut.

Hän oli selvittänyt hieman huvilan rakennuttaneen Artturi Leinosen elämää ja ilahtunut siitä, että mies oli ollut paikallinen kulttuurisoihtu: kansakoulunopettaja, toimittaja ja sanomalehti

Ilkan päätoimittaja, kirjailija, nuorisoseuraliikkeen innokas johtohahmo ja kansanedustaja. Mutta sitä hän ei tiennyt, että mies oli ollut myös esteetikko.

He lähtevät kiertämään taloa. Vasemmalla on sopusuhtainen punainen rakennus, jonka Kati arvaa saunaksi. Sen vieressä näyttäisi olevan puuliiteri.

”No, mitäs tykkäät?”

Kati seisoo talon edessä ja katsoo Leinosen huvilaa silmästä silmään. Talo on hämmästyttävä, vastustamaton. Punainen ja vihreä väri vuorottelevat ja korostavat ovien ja ikkunoiden sopusuhtaisuutta. Talon väreissä ja muotokielessä on rytmi, joka tekee siitä kutsuvan.

Vihreän etuoven yläosassa on kauniit ruutuikkunat. Oven oikealla puolella on vierekkäin kaksi vihreiden karmien kehystämää ikkunaa, joissa on myös vihreät ikkunaluukut. Oven vasemmalla puolella on iso, avoin veranta, jossa on vihreä kaide.

Yläkerran ikkuna on aivan katonharjan alla ja sen molemmille puolille on sijoitettu kaksi veikeää, vinottaista pikkuikkunaa.

Katista tuntuu kuin talo iskisi hänelle silmää.

”Lumoava”, Kati henkäisee. ”En ole ikinä nähnyt mitään vastaavaa Suomessa. Mutta tämä talo on paljon enemmän kuin sveitsiläinen käkikello. Rakennuksessa näyttäisi olevan vaikutteita myös muista tyyliuunnista, mutta en osaa eritellä, mitä ne ovat. Tämä on aivan uniikki rakennus.”

”Jukka voi pitää sulle puuduttavan esitelmän talosta, jos välttämättä haluat”, Sandra hymähtää. ”Mutta ihanaa, että tykkäät. Arvasin heti, että olet ihminen, joka osaa lukea tätä taloa.”

Stella viipottaa kuono maassa ympäri pihaa ja Kati seuraa katseellaan koiraa. Piha on täysin luonnontilassa ja hieman metsittynyt. Metsänpohjassa kasvaa mustikanvarpuja, joissa näyttää olevan marjoja, vaikka on syyskuu. Olisikohan täällä puolukoitakin?

Kati silittää mielessään ikivanhaa, sammaleista nurmikkoja, joka hehkuu matalalta paistavassa, täyteläisessä auringonvalossa, talon ja saunan välissä.

Sitten hän huomaa valkoisen leikkimökin. Se on notkelmassa kallion juurella ja niin korkea, että aikuinenkin voisi seistä siellä suorana.

Sandra seuraa hänen katsettaan.

”Leikkimökki on varmaan tehty Leinosen lapsenlapsille. Hänen aikuiset lapsensa kävivät huvilalla kesäisin ja serkukset leikkivät täällä, mutta siitäkin on jo todella kauan. Rakennus olisi hiljalleen ränsistynyt, jos me emme olisi Jukan kanssa ostaneet tätä.”

Sandra kertoo, että Jukka oli käyttänyt valtavasti aikaa paikan kunnostamiseen talviasuttavaksi. Sandra oli auttanut niin paljon kuin oli osannut: tapiseerannut ja maalannut. Taitavia kirvesmiehiäkin oli löytynyt, ja puuseppiä.

”Se oli sitten kulttuuriteko!”

”Just niin Ilkka-Pohjalainenkin kirjoitti. Mutta meitä motivoi enemmänkin intohimo. Rakastuttiin taloon ja meidän oli ihan pakko pelastaa tää”, Sandra sanoo ja avaa oven.

Kati kantaa kassinsa eteiseen. Hänestä tuntuu, että talo ottaa hänet syliin.

”Yläkerrassa on molemmille viistokattoinen vinttikamari. Me nukutaan siellä. Voidaan tehdä töitä sitten näissä alakerran huoneissa. Mutta hei, nyt tehdään tupatarkastus!”

Kati seisoo eteisaulassa, josta pääsee jyrkkiä rappusia pitkin yläkertaan. Hän asettaa repun ja matkalaukun lattialle, kutsuu Stellan sisälle ja seuraa Sandraa. Ensimmäisenä hän huomaa eteisen seinällä puisen, veivattavan puhelimen. Telefooniksi sitä kai oli kutsuttu.

”Tässä on ruokasali, tai siis ruokailutila. Sali tuntuu vähän turhan juhlalliselta sanalta tässä talossa. Ja täällä takana on keittiö, johon pääsee myös siitä takaovesta. Kätevää, vai mitä?” Sandra pulputtaa.

Kati huomaa, että pöytä on katettu kauniisti ja maljakossa on varpuja. Ikkunasta näkyy rivi suuria koivuja, joiden takana on peltoja. Niiden läpi kulkevaa hiekkatietä he olivat äsken ajaneet.

Sandra ottaa jääkaapista vuonan ja napsauttaa uunin päälle.

”Kävin täällä eilen maalaamassa ja tekemässä vähän ruokaa”, Sandra kuittaa Katin kysyvän ilmeen. ”Kolmen vartin kuluttua päästään syömään.”

Eteisen oikealla puolella on valoisa tila, jonka Sandra on ottanut ateljeekäyttöön. Siellä on valmiita ja puolivalmiita töitä, maalaustelineitä ja lokerikkoja töiden säilyttämistä varten. Huoneessa on kaksi suurta ikkunaa, joiden edessä olevalla tasolla on vesivärejä, akryylivärejä ja öljyvärejä, monenlaisia kyniä, liituja ja hiiltä. Yhden maalaustelineen päälle on heitetty tahrainen taiteilijantakki.

Eteisen vasemmalla puolella on oleskeluhuone, jossa on avotakka, kukallisella kankaalla päällystetty sohva ja mukavan näköisiä, pehmustettuja korihuonekaluja. Ikkunan edessä on moderni sähköpöytä, jonka ääressä Kati voisi kirjoittaa vaikka seisten.

”Mikä tuo on?” Kati kysyy, ja osoittaa seinustalla olevaa, leveän komeron kaltaista rakennelmaa. Oven tilalla on

kangaspuilla kudottu, paksu verho, jossa on leveitä vihreitä, punaisia ja mustia raitoja.

Sandra vetää verhon syrjään.

”Tadaa! Tämä on vanha pohjalainen sänky. Vanhoissa pohjalaistaloissa ei todellakaan ollut kaikille omia huoneita, vaikka ne suuria olivatkin. Näitä sänkyjä oli usein tuvassakin, oviverho antoi edes vähän yksityisyyttä. Täällä voi ottaa vaikka päiväunet”, Sandra selittää.

”Ihana”, Kati huokaa.

Huoneesta pääsee verannalle, jonne Sandra on asetellut koristeellisia kynttilälyhtyjä. Sielläkin on kutsuvan näköisiä sohvia ja nojatuoleja.

”Nyt on vielä niin lämmintä, että voidaan istua illalla täällä ja juoda viiniä. Olen varannut meille huopia ja villasukkia, jos tulee kylmä.”

”Voisinkohan käydä nopeasti suihkussa ennen kuin syödään?” Kati kysyy varovasti.

”Tottakai. Matkan pölyt pitää pestä pois. Kylppäri on sitten hiukan... tuota...erikoinen. Siellä on hassuja kulmia ja suihku on vanhan komeron paikalla. Kylppärin suunnittelu aiheutti Jukalle eniten päänvaivaa. Täällähän oli vain tuo ulkosauna ja huussi.”

Parinkymmenen minuutin kuluttua Kati laskeutuu rappusia alas. Talossa tuoksuu huumaavan hyvältä ja hän huomaa olevansa nälkäinen. Sandra kolistelee keittiössä.

”Voinko auttaa jotenkin?” Kati kysyy.

”Kiitos, mutta kaikki on valmista. Ole hyvä ja istu pöytään.”

”Missä Stella on? Ei kai hän vaan ole livahtanut ulos ja karannut?” Kati hätäntyy.

”Stella latki saavillisen vettä, rouskutti ison kourallisen nappuloita ja on nyt syvässä unessa takkahuoneen sohvalla”, Sandra nauraa ja kauhoo Katin lautaselle kasvislasagnea.

Tarjolla on myös runsaita salaatteja ja kasvistahnoja sekä tuoretta moniviljapatonkia.

”Mmmm... jumalaisen hyvää. Miten sinä voit olla näin loistava kokki”, Kati huokaa silmät kiinni.

”Hyvää yritethän, mutta priimaa pakkaa tulla”, Sandra vastaa ja iskee silmää.

”Vitsivitsi. Se on vähän niinku mun yks ammatti. Mulla on toiminimi ja mä keittraan aina silloin tällöin kaikenlaisissa kekkereissä.”

”Sinäkö olit tehnyt ne kaikki Miron juhlien herkulliset ruuat?”

Sandra nyökkää.

”Siis vau. Tajusinkohan kehua niitä safkoja tarpeeksi? Miten sinä olet ehtinyt kaiken? Siis silloin, kun olit vielä duunissa?”

”Mä tein neljän päivän työviikkoa. Ja keitrasin viikonloppuisin. Sen piti olla vastapainoa, mähän rakastan ruoanlaittoa”, Sandra sanoo ja sekoittaa salaattia.

”Nyt jälkeensä olen tajunnut, että se oli ihan mahdoton yhtälö. Uupumus nielaisi mut, ja olin kuin valaan vatsassa. Mulla ei ole tarkkoja muistikuvia saikulta, tuntui, että nukuin puoli vuotta. Kun yritin mennä takaisin töihin, ahdistus iski heti lekalla. Tajusin, ettei siitä tule mitään.”

Kati kuuntelee myötätuntoisena. Tottakai hän on lukenut lehtijuttuja terveydenhuoltoalalla työskentelevien ihmisten kuormittumisesta ja pahoinvoinnista, mutta on eri asia kuulla jonkun kertovan omista kokemuksistaan.

”Auttoivatko taideopinnot?” hän kysyy.

Rakastetun cozy crime -sarjan viides osa vie Etelä-Pohjanmaan aaltoilevien peltojen keskelle.

Historiantutkija Kati Berg on matkustanut Pohjanmaalle työstääkseen tietokirjan käsikirjoitusta taiteilijaresidenssissä. Kirjoitustyö sujuu kauniissa maalaismiljöössä hyvin, kunnes Kati kuulee tyttärensä Millan uusimmasta rikostutkinnasta. Ruotsinlaivalla tapahtunut raiskaus nostaa Katin mieleen syvälle haudattuja traumoja menneisyydestä.

Kipeiden muistojen lisäksi Katia kaivertaa taitelijaresidenssissä turkistarhojen läheisyys. Uteliaisuus ajaa Katin öiselle tutkimusmatkalle tarhaan, jossa hän joutuu raajan pahoinpitelyn uhriksi. Katin toipuessa vähitellen sairaalassa Milla päätyy selvittämään raiskaustapauksen lisäksi myös äitinsä pahoinpitelyä. Milla kohtaa molemmissa rikostutkimuksissa poliisin toiminnassa ongelmia, jotka ajavat hänet kohti ammatillista kriisiä.

Äidin ja tyttären kohtalot kietoutuvat yhteen koskettavasti Kati Berg tutkii -sarjan viidennessä osassa, jossa Kati kohtaa menneisyytensä varjot ja Milla joutuu poliisityön syvimpien kysymysten äärelle.

Eeva Kiviniemi on turkulainen kirjailija ja toimittaja, joka on tunnettu tunnelmallisesta Kati Berg tutkii -dekkarisarjastaan.